

УДК 911.3:32:323.1:327.5

КАРТОГРАФУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ І ЗОН ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ У ПРАЦЯХ ФІЛІППА РЕКАЦЕВІЧА*Сливка Р.Р.**Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника*

У статті досліджено творчість французького географа, картографа, публіциста, суспільного діяча Ф. Рекацевіча. Його оригінальні твори створені виходячи з позицій критичної картографії, розкривають проблематику територіально-політичних конфліктів і поширення зон геополітичної нестабільності. Проаналізовано "мову карти", яку застосовує вчений.

Ключові слова: географія конфліктів, критична картографія, територіально-політичні конфлікти, геополітичні процеси, мова карти конфліктів.

Вступ. В 2014 р. Україна переживає одні з найважчих політичних процесів у своїй новітній історії. Події на Півдні і Сході країни виводять на перший план сучасного політико-географічного наукового дискурсу вивчення конфліктних процесів, які мають яскраво виражені територіально-політичні прояви у формі окупації частини суверенної території України Російською Федерацією та спроб проголошення незалежності, так званими, ЛНР і ДНР у Донбасі. Змушені констатувати, що в останні два десятиліття політико-географи України не приділяли належної уваги розвитку такого важливого напрямку як географія конфліктів. Одним з ефективних інструментів виправлення ситуації, що склалася, є започаткування картографування територіально-політичних конфліктів, яке має давні традиції на Заході, зокрема у Франції.

Вихідні передумови. Конфліктологія - наука, яка досліджує конфлікти. Виникла в США в 50-х рр. ХХ ст. завдяки діяльності американського вченого Л.Козера (1913-2003). Конфліктологія досліджує різні аспекти соціальних конфліктів: сторони, зміст, динаміку, причини, наслідки та запобігання. Недооцінка географічних передумов та чинників, просторових закономірностей розвитку конфліктів (або ж їх спрощене пояснення, як у випадку геополітичних концепцій), зумовили потребу розвитку нового напрямку суспільної географії і політичної географії - географії конфліктів (геоконфліктології, географічної полемології). Цьому сприяла і загальна тенденція до соціологізації географії, на яку вказують зокрема М. Багров [1], Я. Олійник, О. Степаненко [6]. Геоконфліктологія (за М. Мироненко, А. Денисенцевим) - це наука, яка вивчає в сукупності географічні, політичні та інші чинники, які здійснюють вплив на виникнення, розвиток та наслідки політичних, в т.ч. військових конфліктів [4]. Вперше в Україні визначення поняттю географічна полемологія, яке, на наш погляд синонімічне до попереднього, дає А. Гольцов, який виділяє її як одну із "галузевих" політико-

географічних дисциплін, що є наукою про вплив географічних факторів на виникнення і поширення різноманітних конфліктів: політичних, соціальних, етнічних, релігійних, військово-політичних [2, с. 38]. У світі визнаними фахівцями у вивченні просторової природи конфліктів і постконфліктних територій є І. Валлерстайн, І. Лакост, Т. Гомер-Діксон, Д. Грегорі, Д. Гурняк, Р. Ішток, П. Раутлідж, А. Робінсон, Дж. О'Тоал, В. Колосов, М. Феріш та ін. В Україні проблеми географії політичних конфліктів висвітлені в працях М. Дністрянського, О. Швець. Деякі аспекти картографування конфліктів висвітлені у працях Р. Сливки [7, 9, 10].

Об'єктом геоконфліктології є територіально-політичний конфлікт, як своєрідна територіально-політична система, що є сукупністю елементів конфлікту (суб'єкти конфлікту, підбурювачі, модератори, група підтримки, предмет конфлікту, конфліктна ситуація та ін.), які функціонують на певній території. Територіально-політичний конфлікт є боротьбою двох або декількох суб'єктів міжнародних відносин за владу над територією, суверенне право визначати її статус і використовувати ресурси, які вона містить [8, с. 293]. Разом з поняттям конфлікту використовуються близькі за значенням, але не тотожні за змістом терміни "ворожість", "суперництво", "конкуренція", "криза", "суперечність". Картографування конфліктів чи потенційних зон їх протікання має давні традиції. У Британії, наприклад, перше агентство розвідки, назване База Військових Знань, було створене впродовж Наполеонівських Воєн, щоб зібрати географічну інформацію, у тому числі картирозмышлення збройних сил зарубіжних країн. Хоча ця діяльність не тривала послідовно впродовж дев'ятнадцятого століття, вона все ж створила передумови для честолюбніших спроб двадцятого століття у зборі географічних відомостей, а також вплинула на створення імперського архіву даних для управління британськими глобальними володіннями [13]. Також карти географічних конфліктів стали потужним пропагандистським засобом під час I та II світових

воєн, на що вказує чеська дослідниця Ш.Ваїсова [16]. У другій половині ХХ - на поч. ХХІ ст. карти використовуються як важливий ілюстративний засіб у аналітичній країнознавчій публіцистиці. Нажаль, в Україні не сформувалися традиції картування територіально-політичних конфліктів. Винятком є атласи для шкільного використання, наприклад "Атлас вчителя" і вміщені у ньому картосхеми "Проблема війни та миру" та "Військовий потенціал країн світу" [5, с. 111]. Також у зв'язку із агресією Росії в мережі Інтернет з'явилися цифрові картосхеми анти-терористичної операції у Донбасі (як офіційні РНБО, так і неофіційні, наприклад інтернет-проект "InformNapalm"). У цьому відношенні актуальним і зразковим для українських географів є картографічний доробок французького географа, картографа, публіциста і громадського діяча Філіпа Рекацевіча (Philippe Rekacewicz). Він став відомим завдяки публікаціям у французькому виданні "Дипломатичний світ" ("Le Monde diplomatique"). Ф.Рекацевіч народився в Парижі у 1960 р. Після закінчення навчання на курсі географія в Університеті Париж І Пантеон-Сорбонна у 1988 р. він став постійним автором в "Le Monde diplomatique". З 1996 року він є директором департаменту картографії агенції Екологічної Програми ООН, базованої в Норвегії (GRID-Arendal). До зацікавлень Ф.Рекацевіча відносяться зв'язки між картографією, мистецтвом, наукою і політикою (внесок мистецтва у картографію, політична експлуатація карт як засобу пропаганди і маніпуляції). З 2006 року він бере участь у багатьох мистецьких проєктах в Німеччині, Норвегії і Австрії, продовжуючи одночасно бути автором "Le Monde diplomatique". Ф.Рекацевіч також є одним з координаторів неприбуткового проєкту "Картування світу". Цей проєкт був започаткований у 2006 р. за ініціативою Болонського міжнародного комітету по картографуванню і аналізу сучасного світу (Bologna International Committee for the Cartography and the Analyses of the Contemporary World)[11]. Даний картографічний центр працює над інтерпретацією геополітичної трансформації сучасного світу завдяки найбільш інноваційній картографії і мультимедійним технологіям. Також він співпрацює з газетами, журналами, видавничими домами, фундаціями. Зокрема з такими газетами як "Інтернаціонале", "Іль Маніфесто" (газета яскраво виражених лівих поглядів), що відображає спектр політичних уподобань Ф.Рекацевіча.

Метою здійсненого дослідження стало визначення внеску Ф.Рекацевіча у картографування територіально-політичних конфліктів, особливостей відображення ним геополітичних

процесів і феноменів, застосування особливої мови картконфліктів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Внесок Ф. Рекацевіча у розвиток картографування територіально-політичних конфліктів. Упродовж 2004-2013 рр. у "Ле Монд Діпломатік" опубліковано 37 картографічних творів, які прямо чи опосередковано висвітлюють проблематику територіально-політичних конфліктів[15]. Навіть побіжний аналіз доробку Ф.Рекацевіча засвідчує дуже широкий спектр зацікавлень цього географа. Назви і зміст картографічних творів містять елемент експресії і відображають його відношення до тих політико-географічних процесів, які відбуваються в світі чи певному регіоні, наприклад: "Географія хаосу" (2007 р.) чи "Невиразні кордони Європи" (2012 р.). І хоча деякі з них, очевидно, адаптовані до публіцистичного стилю викладу задля кращого сприйняття широкою аудиторією, вони все ж у лаконічній формі передають основний імператив політичних процесів. Таким чином, концептуально Ф.Рекацевіч є представником імажинальної географії (географія образів, образна географія) - міждисциплінарного наукового напрямку в рамках гуманітарної географії, що вивчає особливості та закономірності формування й організації географічних образів, структури даних образів, специфіку їх моделювання, способи і типи репрезентації та інтерпретації. Він зумів створити політико-географічні образи (портрети) світу, окремих регіонів та держав. Їм характерний акцент на проблемах розвитку, зокрема територіально-політичних конфліктах. Також праці Ф.Рекацевіча витримані в жанрі критичної картографії. Критична картографія - це набір нових практик картографування і теоретичної критики, які засновані на критичній теорії [12]. Вираз "критична теорія" може розглядатися як синонім критичній позиції індивіда по відношенню щодо наявної дійсності, позиції, яка є одним із атрибутів модерної раціональності загалом. Критична картографія відрізняється від академічної картографії у тому, що поєднує географічне знання з категорією "могутності", і таким чином є політичною за своєю суттю. Термін "критична" стосується не тільки аналізу, але і відкидання певних усталених концепцій чи практик. Також низка картографічних творів Ф.Рекацевіча за змістом відповідають популярній на Заході анти-геополітиці. Анти-геополітика особливу увагу приділяє антиколоніальній та антиімперській боротьбі, націоналістичним повстанням і революціям, а також руху опору глобалізації і транснаціональним активістським мережам, що з'явилися останнім часом (ідейні

натхненники сучасної анти-геополітики - Ів Лакост та Дж. О'Тоал) [14].

Згідно постмодерністським концепціям в географії, які базуються на працях французького філософа М. Фуко і англійського географа Д. Харві, значення, характер сприйняття і використання людиною простору не зафіксовані раз і назавжди, а міняються в залежності від соціальної практики. Остання складається не тільки з дій, але із політичного дискурсу в розумінні Фуко, в ході якого поширюються чи укріплюються певні соціальні уявлення. Роботами останніх років доведено, стверджує В. Колосов, що дискурс відіграє величезну роль у формуванні політичної карти і, в більш широкому змісті, територіальності [3, с.267-268].

Ф.Рекацевічу вдалося на основі ліво-радикального дискурсу в географії створити низку неповторних перцепційних портретів проблемних регіонів. Нажаль, в Україні даний жанр критичної картографії не набув масового поширення. Вітчизняним політ-географам варто більшу увагу приділяти співпраці із ЗМІ та на взаємовигідній основі формувати світогляд громадян України, який відповідатиме інтересам гармонійного розвитку нашого суспільства. У цьому і полягатиме конструктивно-географічна функція політичної географії та її внесок у розвиток українського соціуму в довгостроковій перспективі.

Особливості картографування геополітичних процесів і феноменів. Аналіз змістового наповнення політико-географічних картосхем видатного сучасного французького географа і публіциста Ф. Рекацевіча дозволив виокремити особливу семантичну мову творів західного вченого лівих політичних поглядів. Професіонали рівня Ф. Рекацевіча формують у аудиторії читачів французького журналу "Ле Монд Діпломатік" певний спосіб осмислення політико-географічних процесів сучасного світу. Карта, як твір, стає засобом творення ментальних образів світу. Вони в умовах сучасних комунікацій можуть швидко трансформуватись у конкретну політичну діяльність правлячих еліт, активістів громадських рухів і організацій, та набувають форми тверджень, стереотипів, дороговказів, рішень, дій. Засобами картографії формується певна дійсність, в чому і полягає її конструктивна роль. Для нас вивчення мови карти західних картографів важливе з огляду на потребу критичної адаптації світового досвіду реагування на геополітичні виклики, які з'являються перед новими незалежними державами у період їх постколоніального становлення, що супроводжується перманентною політичною нестабільністю, регулярними кризами та конфліктами. Це дасть змогу здійснювати ефективний геополітич-

ний брендинг України засобами українських географів і картографів, використовувати сучасні методичні прийоми і підходи до творення тематичних геополітичних і політико-географічних картосхем.

Проаналізувавши твори Ф.Рекацевіча на предмет використання мови карти - умовних позначень геополітичного змістового навантаження, ми визначили три основних типи карт: 1) Карті повністю геополітичні за змістом; 2) Карті з переважаючим геополітичним змістом над політико-географічним; 3) Політико-географічні карти, у яких геополітичні сюжети є фоновими, другорядними, доповнюючими за змістом. До першого типу відносимо: "Невиразні кордони Європи" (2012), "Африка без країн" (2012), "Індія: задум оборони" (2009), "Мрії про імперію" (2008). До другого типу відносимо: "Реюньон - інтегрований острів" (2010), "Географія хаосу" (2007), "Євразія - гаряча серцевина світу" (2007). До третього типу відносимо: "Зростаюча кількість шляхів поширення джихаду" (2013), "Боротьба за декілька скель", "Китайський коридор у ДРК", "Сахара-Сахель: переміщення і шляхи" (2012), "Індійські збройні сили", "Афгансько-пакистанський кордон: новий центр "війни з терором"", "Грузинська п'ятиденна війна" (2009), "Арктика - море, оточене сушею" (2007), "Іран та Ірак: обмеження сили шиїзму" (2005), "Французький і американський погляди на Африку" (2004). Назви свідчать про спробу репрезентації у картах певних геополітичних уявлень та ідей. Кожна з них містить певний смисловий імператив, що формує у читача цілісну картину геоконфліктної ситуації в певному регіоні світу. До найбільш інноваційних елементів, які введені Ф. Рекацевічем у картосхеми можна віднести: 1. "ризик поширення хаосу", що відображає напрямки поширення крайніх форм нестабільності; 2. "африканські точки входу", тобто території Африки із змішаними діаспорами, космополітичними територіями, місця зустрічі африканської, європейської, азіатської і близько-східної цивілізацій; 3. Позначення територій, де здійснюється "політика геостратегічного "обходу"", тобто будівництво зацікавленими державами трубопроводів в обхід територій, які є поза контролем держав і де безпека нафто- і газопроводів не може бути гарантована, а також територія, яку великі гравці світової політики вважають такою, що має бути обійдена, коли планується транспортування нафти і газу від місць видобутку до головних ринків (США, Європа, Японія, Китай); 4. "корисні зони", тобто території Африки, багаті на нафту та інші мінеральні ресурси, які отримують більшість прямих зовнішніх інвестицій; 5. "пуповина (зв'язки з

метрополією)", умовне лінійне позначення, яке дозволяє відобразити зв'язок залежної держави з метрополією; 6. "держави, що переживають колапс", тобто нестабільні держави, які втратили контроль над частиною території (внаслідок діяльності незалежних озброєних груп, або ж груп, які озброєні сусідніми державами), де відбуваються збройні повстання, політичне насильство, незаконна торгівля людьми, наркотиками, озброєннями; 7. "держави чи території в стані війни, фрагментації, в основному під контролем їх сучасного уряду; щоденні акти насильства". До більш традиційних в політичній картографії можна віднести такі елементи як: межі геополітичного проекту "Велика Албанія" (по аналогії Румунія, Сербія, Македонія і т.д.), "зростаючі регіональні потуги (ПА, Індія, Індонезія, Малайзія)", "країни-союзники США", "військові суперники Індії", "військова присутність" (фігурують США, Франція, Індія, Китай, Велика Британія, Росія, Австралія), "запроєктовані військові бази".

Мова карти конфліктів Ф.Рекацевіча. Ми здійснили аналіз системи умовних позначень картосхем Ф. Рекацевіча на предмет висвітлення: природних умов, процесів і ресурсів; правового, геополітичного, гео економічного статусів територій, а також правового статусу населення; військової інфраструктури та засобів, економічної та соціальної інфраструктури; політико-, економіко-, соціально -, еколого - та військово-географічних процесів; договірно-правових відносин; індикаторів конфліктності території. Разом вони формують наукову мову геоконфліктології. Її вивчення сприятиме також якісному картографуванню конфліктів в Україні. Аналіз всієї системи умовних позначень 37 картосхем дозволив систематизувати їх наступним чином:

I. Природні умови, процеси і ресурси територій конфліктів: 1) гори; 2) територія, яка зазнала дії циклону; 3) льодовик; 4) мінеральні ресурси; 5) пустельна територія; 6) напівпустельна територія; 7) глобальне потепління.

II. Правові статуси у картосхемах Ф.Рекацевіча. Па. Територіально-політичних утворень і кордонів: 1) акваторії оспорювані; 2) невизнані держави; 3) "неповні" держави-члени ЄС; 4) кордони морської юрисдикції; 5) кордон (закритий, відкритий, визнаний міжнародно, невизнаних держав, встановлений мирною угодою); 6) країни в стані війни; 7) регіональна міжнародна організація; 8) "спеціальний регіон" (самоврядні зони); 9) морські спірні території; 10) табір біженців; 11) території поза контролем центральної влади; 12) регульована територія; 13) території, які існують автономно; 14) приєднана територія; 15) національ-

не самоврядне утворення; 16) демілітаризована зона. Пб. Статус особи, групи осіб: 1) особи без громадянства (апатриди); 2) біженці; 3) прохачі притулку; 4) миротворча місія; 5) діаспора; 6) радикальні групи; 7) національна меншина.

III. Геополітичний статус: 1) проект "Велика держава" (наприклад "Велика Албанія"); 2) гравці Великої гри (США, Росія і т.д.); 3) військовий суперник; 4) морська горловина; 5) ворожі США держави; 6) держави, які погодилися співпрацювати із США у "війні проти терору"; 7) держави авторитарні, які встояли до виступів опозиції; 8) держави, що переживають колапс; 9) держави, які планують приєднатися до ЄС; 10) знищені держави; 11) дестабілізовані держави; 12) слабкі держави; 13) держави Сахаро-Сахелю; 14) небезпечні ділянки (часті напади терористів); 15) дорога життя; 16) зони нестабільності; 17) зони активності релігійних фундаменталістів; 18) зона дії повстанців; 19) латентна етнічна напруга; 20) "Європа від Атлантики до Уралу"; 21) "Європа до Владивостоку"; 22) шиїтський іслам; 23) країни, що мріють приєднатися до ЄС; 24) заморожений конфлікт; 25) конфлікт поза межами держави; 26) кордон, накреслений метрополіями; 27) "пористий" кордон; 28) запропоновані нацією кордони (курдами); 29) арабська країна; 30) країни, які переживають повномасштабну економічну і політичну реорганізацію; 31) абстрактні геополітичні межі Європи; 32) святі місця; 33) військова могутність; 34) стратегічна могутність; 35) партнерські держави; 36) периферія; 37) військова присутність; 38) буферні території; 39) стратегічні протоки; 40) сфера політичного впливу; 41) "етнічно зачищена" територія; 42) нестабільна територія; 43) територія, яку гравці Великої Гри, вважають такою, що має бути обійдена, коли планується транспортування нафти і газу від місць видобутку до головних ринків; 44) "точка входу"; 45) космополітична територія.

IV. Гео економічний статус: 1) зони з концентрацією інвестицій; 2) "корисні" зони; 3) зона спільної експлуатації ресурсів; 4) зона нелегальної експлуатації ресурсів; 5) сфера економічного впливу.

V. Інфраструктура. Va. Військова інфраструктура та засоби: 1) база військова (існуюча, тилова, тренувальний табір чи колишня, запроєктована, запропонована); 2) військове забезпечення; 3) блокпост; 4) десантні кораблі і авіаносці; 5) використання дронів; 6) закордонні бійці; 7) фортифікований кордон; 8) лінія перемир'я (припинення вогню); 9) лінія попередження нападу; 10) стратегічна система радарів протиповітряного захисту; 11) шляхи постачання збройних сил; 12) альтернативні шляхи постачання збройних сил; 13)

шляхи контрабанди зброї; 14) шлях бойовиків-повстанців; 15) місця бомбардувань. **Вб.** Економічна і соціальна інфраструктура: 1) газопровід (існуючий, під реконструкцією, запроектований); 2) ГЕС; 3) головна дорога; 4) залізниці (відкриті, закриті); 5) міські поселення; 6) нафтопровід (споруджуються / відновлюються); 7) олімпійські місця; 8) порти для транспортування нафти і мінеральної сировини; 9) туристичний район; 10) шляхи постачання нафти та іншої мінеральної сировини; 11) морські шляхи (сучасні і ті, що будуть експлуатуватися в майбутньому); 12) шляхи міграцій (традиційні і нові); 13) шляхи контрабанди підакцизних товарів і наркотиків.

VI. Процеси у картосхемах Ф.Рекацевіча: **VIa.** Політико-географічні процеси: 1) делімітація кордону; 2) фрагментація держави; 3) регіональна інтеграція; 4) колапс держави; 5) приєднання до ЄС; 6) дестабілізація держави; 7) контроль уряду над територією; 10) конфлікт; 11) встановлення метрополіями кордонів держав; 12) арабська весна; 13) примусова нормалізація; 15) зростання могутності держави; 16) поширення хаосу; 17) автономістський рух; 18) територіальний спір; 19) регулювання території; 20) автономне існування; 21) "Велика Гра" акторів світової політики; 22) управління територією; 23) делімітація кордону; 24) хаос. **VIб.** Військово-географічні процеси: 1) атака збройна; 2) війна; 3) акти насильства; 4) напади терористів; 5) військова допомога наддержави; 6) інтервенція збройна; 7) збройне повстання; 8) бомбардування; 9) миротворча операція; 10) військова операція; 11) поліцейська операція; 12) переміщення озброєнь з-за кордону; 13) активність піратів; 14) терористична діяльність; 15) військова співпраця у тренуванні і забезпеченні. **VIв.** Економіко-географічні процеси: 1) війна нафто- і газопроводів; 2) соціальний вибух; 3) виробництво наркотиків; 4) видобуток вугілля; 5) нелегальний експорт сировини з проблемних регіонів; 6) нелегальна експлуатація ресурсів; 7) геостратегічний "обхід" трубопроводами території; 8) офшорний видобуток нафти і газу; 9) постачання мінеральної сировини; 10) контрабанда. **VIд.** Соціально-географічні процеси: 1) активність релігійних фундаменталістів; 2) насильство релігійне; 3) насильство етнічне; 4) рух біженців; 5) етнічна чи релігійна "чистка"; 6) міграція. **VIк.** Еколого-географічні процеси: 1) виливи нафти; 2) аварії нафтопроводів.

VIв. Економіко-географічні процеси: 1) війна нафто- і газопроводів; 2) соціальний вибух; 3) виробництво наркотиків; 4) видобуток вугілля; 5) нелегальний експорт сировини з проблемних регіонів; 6) нелегальна експлуатація ресурсів; 7) геостратегічний "обхід" трубопроводами території; 8) офшорний видобуток нафти і газу; 9) постачання мінеральної сировини; 10) контрабанда. **VIд.** Соціально-географічні процеси: 1) активність релігійних фундаменталістів; 2) насильство релігійне; 3) насильство етнічне; 4) рух біженців; 5) етнічна чи релігійна "чистка"; 6) міграція. **VIк.** Еколого-географічні процеси: 1) виливи нафти; 2) аварії нафтопроводів.

VII. Договірні-правові відносини на картах Ф. Рекацевіча: 1) договір військовий; 2) договори про оборону; 3) договори про двосторонню співпрацю; 4) політичний альянс; 5) економічний альянс.

VIII. Індикатори конфлікту: 1) частка корінного

населення; 2) ВВП/особу; 3) відчутна напруга; 4) абсолютна висота території; 5) обсяг витрат на миротворчу місію; 6) концентрація біженців і переміщених осіб; 7) національні меншини; 8) частка молоді (15-25 р.); 9) частка неграмотної молоді (15-25 р.); 10) радикальні групи; 11) рівень бідності; 12) частка студентської молоді; 13) територія поширення носіїв мови; 14) глибокі політичні протиріччя; 15) витрати на миротворчі операції; 16) частка населення, яке користується Інтернетом.

Висновки. 1. Картографування Ф.Рекацевічем геополітичних явищ і процесів безсумнівно є вагомим внеском у розвиток картографічної інтерпретації проблем розвитку світу і може бути творчо доповнене в Україні і, на жаль, на прикладі України.

2. В Україні даний жанр критичної картографії не набув масового поширення. Вітчизняним політ-географам варто більшу увагу приділяти співпраці із ЗМІ та на взаємовигідній основі формувати світогляд громадян України, який відповідатиме інтересам гармонійного розвитку нашого суспільства. У цьому і полягатиме конструктивно-географічна функція політичної географії та її внесок у розвиток українського соціуму в довгостроковій перспективі.

3. Необхідно зменшити дистанцію між науковою картографією та потенційним замовником карт (міністерство оборони, військові начальні заклади, ЗМІ);

4. Створити українські формальні і неформальні дослідницькі групи політико-картографічного відображення України і світу.

5. Необхідно підготувати плеяду фахівців-картографів, які були б здатні до фахового картографування політико-географічних процесів на основі найкращих світових зразків та теоретичних засадах критичної теорії, анти-геополітики, імажинальної географії та геоконфліктології.

6. Аналіз мови карти Ф. Рекацевіча дозволяє зробити висновок про високий рівень її сформованості. Вражає ступінь відповідності більшості понять і категорій політико-географічним явищам і процесам в Україні. Анексія та окупація частин її території зумовлює актуальність подальшого розвитку теоретико-методологічних основ географії конфліктів, зокрема її понятійно-категоріальної системи.

Список літератури

1. Багров Н. В. География в информационном мире / Н. В. Багров - К.: Лыбидь, 2005. - 184 с.
2. Гольцов А. Г. Геополитика та політична географія. Підручник / А. Г. Гольцов. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 416 с.

3. Колосов В.А. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов / Владимир Александрович Колосов, Николай Семенович Мироненко. - М.: Аспект Пресс, 2002. - 479 с.
4. Мироненко Н.С. О политической геоконфликтологии как области географического знания / Н.С. Мироненко, А.С. Денисенцев // Проблемы геоконфликтологии в 2 т. Т.1 / Под ред. Н. С. Мироненко. - М.: Пресс-Соло, 2004. - С.12-24.
5. Молочко В.В. Атлас учителя / В.В. Молочко, Ж.С. Бонк, І.Л. Долгушевська та ін. - К.: ДНВП "Картографія", 2010. - 328 с.
6. Олійник Я. Б. Вступ до соціальної географії: Навч. посіб. / Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко - К., 2000. - 203 с.
7. Сливка Р. Картографічне відображення політико-територіальних конфліктів у вибраних чеських і словацьких геоконфліктологічних дослідженнях / Роман Сливка // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії: Збірник наукових праць. - Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2011. - Вип. 14. - С.100-103.
8. Сливка Р.Р. Особливості використання поняття "політико-територіальний конфлікт" у географії / Роман Радославович Сливка // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия география. - 2011. - Т. 24 (63). - № 2. - часть 1. - С. 290-294.
9. Сливка Р. Историко-географічний підхід у вивченні регіональних територіально-політичних трансформацій Д. Гурняка / Роман Сливка / Регіон - 2013: стратегія оптимального розвитку: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Харків, 7-8 листопада 2013 р.) / Гол. ред. Колегії В.С. Бакіров. - Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. - С. 86-88.
10. Сливка Р.Р. Внесок Ф. Рекацевіча у розвиток картографування територіально-політичних конфліктів / Роман Радославович Сливка // Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 9-11 жовтня 2014 р.). - Чернівці: Видавничий дім "Родовід", 2014. - С.293-294.
11. Bologna International Committee for the Cartography and the Analyses of Contemporary World. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cartografareilpresente.org/article490.html>
12. Crampton J.W. An Introduction to Critical Cartography / Jeremy W. Crampton, John Krygier // ACMEAn International E-Journal for Critical Geographies. - 2006. - № 4 (1). - P. 11-33.
13. Farish M. Military and Geography / M. Farish // International Encyclopedia of Human Geography / Editors-in-Chief Rob Kitchin, and Nigel Thrift. - Amsterdam: Elsevier, 2009. - Vol.7. - P.116-121.
14. Oslender U. Anti-Geopolitics / U. Oslender // International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes / [Editors-in-Chief Rob Kitchin, and Nigel Thrift]. - Amsterdam: Elsevier, 2009. - Vol.1. - 2009. - P.152-158.
15. Philippe Rekacewicz. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mondediplo.com/spip.php?page=recherche&recherche=Philippe+Rekacewicz>
16. Waisova S. Atlas mezinardnich vztahu / Sarka Waisova a kol. - Plze: Ales Cenek, 2007. - 158 s.

Сливка Р.Р. Картирование территориально-политических конфликтов и зон геополитической нестабильности в работах Филиппа Рекацевича. В статье исследовано творчество французского географа, картографа, публициста, общественного деятеля Ф. Рекацевича. Его оригинальные произведения созданы исходя из позиций критической картографии, раскрывают проблематику территориально-политических конфликтов и распространения зон геополитической нестабильности. Проанализирован "язык карты", который применяет ученый.

Ключевые слова: география конфликтов, критическая картография, территориально-политические конфликты, геополитические процессы, язык карты конфликтов.

Slyvka R.R. Mapping of territorial and political conflicts and zones of geopolitical instability in works of Philippe Rekacewicz. Cartographical works of the French geographer, cartographer, publicist, activist F. Rekacewicz are investigated. His original works are created coming from positions of critical cartography, expose the range of problems of the territorial and political conflicts and distribution of zones of geopolitical instability. The "language of map", that is applied by a scientist, is analysed.

Key words: geography of conflicts, critical cartography, territorial and political conflicts, geopolitical processes, language of conflict's map.